

Americký sen Olgy Blockové

Její školy v USA patří mezi nejlepší v domácích i mezinárodních srovnávacích testech, ale v Česku se o jejím úspěchu neví. Seznamte se s Olgou Blockovou, která chce založit školu i v Praze.

-TEXT- KATERINA SANTUROVÁ

Začalo to před dvaceti lety. Tehdy si prodávka pro pedagogickou práci na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy Olga Výborná vzala amerického ekonoma Michaela Blocka. Neuměl ani slovo česky, a tak společný život v Praze nepřicházel v úvahu. Novopečená paní Blocková následovala svého muže do arizonského Tusconu. A na druhé straně zeměkoule musela brzy řešit, kam dát dceru do školy.

Veřejné školství se jí zdálo otevřenější a pružnější než v tehdejší Česku, ale Olgu Blockovou příliš nenadchlo. Po přestěhování do Arizony pracovala pro konzervativní think-tank Goldwater Institute, kde se podílela na analýze tehdy nového typu škol, které financuje stát, a jsou proto otevřené všem zájemcům o studium, provozují je ale soukromníci. A tak se rozhodla, že pro svou dceru právě takovou školu – v USA se jim říká charter schools – otevře. „Začínali jsme s padesáti šesti studenty v prostoru, který jsme si pronajímali od synagogy,“ říká se smíchem po telefonu ze svého domova ve vyprahlé Arizoně. Dopoledne se v učebnách učily děti ze školy manželů Blockových, odpoledne děti, které do synagogy chodily na náboženství. „Žili jsme v symbióze, naše škola dopoledne, pak jsme všechno uklidili. Oni si tam odpoledne dali svoje symboly a zase je večer uklidili. A tak jsme se střídali celý první rok. Byla to docela sranda,“ vzpomíná.

Hned první rok byla škola česko-amerického páru úspěšná. Ve srovnávacích testech arizonských škol se umístila v první čtvrtině. „Pro nás začátečníky to bylo napopnutí,“ říká devětapadesátiletá podnikatelka ve vzdělávání. „Řekli jsme si, tak se nám to pravděpodobně povede. Začali jsme pracovat a tu jednu školu jsme budovali sedm let až do doby, kdy jsme se dostali na nejvyšší úroveň. Stali jsme se nejlepší školou v Arizoně.“

Škola, kterou manželé Blockovi pojmenovali BASIS, začínala jako takzvaná middle school, tedy přibližně druhý stupeň české základní školy. Po prvním roce se rozhodli přidat i high school, tedy český ekvivalent střední školy

nebo gymnázia. Zakladatelé kladli důraz na vědomosti. Ve Spojených státech si musí rodiče za nejlepší základní a střední vzdělání zaplatit. Blockovi ale vybudovali školu, která rodičům nic neúčtuje, přesto mají jejich děti velkou šanci dostat se na ty nejprestižnější vysoké školy. „Nám se podařilo vyrobiť elitní školu, co se týká kvality a výsledků, přičemž jsme naprosto otevření a fungujeme se státním rozpočtem,“ říká Olga Blocková. „Musíme vzít každého, kdo chce do té školy jít, což všechny fascinuje, protože se svými výsledky umísťujeme před výběrovými školami. A přitom nejsme výběrová škola.“

Jak se jim to povedlo? Ve své škole zavedli něco z toho, co je běžné u nás. Na druhém stupni se chemie, fyzika a biologie vyučují zvlášť, ne jako jeden předmět zvaný science (věda), jak je tomu v USA. Žáci v BASIS dělají na rozdíl od svých vrstevníků mnohem důvěrejší testy, na základě kterých se přijímá na vysoké školy. V BASIS také zaměstnávají učitele, kteří nemusí mít pedagogické vzdělání, za to musí mít rádi svůj obor. A musí mu dobře rozumět. „Naše základní myšlenka je, že člověk, který je ve třídě, musí být expert,“ vysvětluje Blocková. „Musíme ho dobře zaplatit, protože jinak nám tam nepřijde. Abychom ho mohli dobře zaplatit, tak ta škola musí fungovat jako dobře organizovaný byznys.“

To Blockovi – oba ekonomové a zastánci volného trhu – dělají tak, že utrácejí jen za to, co považují za opravdu důležité. „Hlavní trik je, že se nenecháváme rozptylovat vedlejšími činnostmi,“ říká. „Nesnažíme se, aby škola měla

Školy BASIS mají hvězdné výsledky ve srovnávacích testech a podílu studentů přijatých na prestižní univerzity, zároveň ale čelí kritice.

co nejlepší fotbalové družstvo nebo programy pro rodiče. A taky děláme fundraising a všechny ty peníze jdou zase na mzdy učitelům. Nejdou na to, abychom si stavěli skvělé budovy a měli úžasné vybavení.“

První škola se vyvíjela, ale ve vzdělávacích kruzích panoval názor, že se nedá napodobit. „Všichni říkali, že to funguje jenom proto, že já jsem silná osobnost, která to drží pohromadě. A to mě hrozně naštvávalo. Tak jsme se rozhodli, že jim ukážeme,“ popisuje. Po sedmi letech od založení první školy v Tusconu založili druhou školu ve Scottsdale u arizonského hlavního města Phoenix. Vybrali si školní okrsek s těmi nejlepšími školami, aby všem ukázali, že jim dokážou konkurovat. Povedlo se i to. Od té doby se síť charterových škol BASIS rozrostla o dalších devatenáct ústavů v domovské Arizoně, Washingtonu D.C. a Texasu. V posledních letech se také vrhli na soukromé školy. První dvě otevřeli v newyorském Brooklynu a kalifornském San José, v Silicon Valley. Loni otevřeli svou první mezinárodní školu v čínské městě Šen-čen nedaleko Hongkongu.

Školy BASIS mají sice hvězdné výsledky ve srovnávacích testech a podílu studentů přijatých na ty nejprestižnější univerzity, zároveň ale čelí kritice. Někteří rodiče si stěžují, že odmítají přizpůsobit osnovy dětem s poruchami učení, přestože je financuje stát. Svě děti odhlašují i někteří rodiče dětí s dobrými výsledky. V komentářích na internetu popisují, že škola žáky příliš stresuje, převládá drill a soutěživost. Děti po škole tráví hodiny nad domácími úkoly a nemají čas na nic kromě učení.

„Proč přemýšlíme o tom, že syna odhlásíme, i když má vynikající výsledky?“ píše v jednom komentáři z loňského dubna Nancy Davisová. „Protože život je krátký a není jen o tom, učit se 24 hodin denně. Chceme, aby byl všestranný, aby rozuměl světu, ve kterém vyrůstá, aby mu na něm záleželo a vyrůstal z něj člověk, který ho chce změnit k lepšímu.“

Blocková výtky odmítá. Podle ní kritici nepochopili, o co se její školy snaží. „Odpovídáme na to poskytováním otevřených, pravdivých informací každému, kdo se chce přijít podívat a přesvědčit se, že BASIS jsou pro každého, kdo chce přijít, a že naše děti jsou šťastné, spokojené a úspěšné.“ říká.

Svou první školu otevřela pro svou dceru. Teď je na řadě škola pro devítiměsíčního vnuka Mikuláše, který vyrůstá v Praze. V září v Česku založila pobočku své firmy a věří, že do několika let rozjede první českou BASIS. „Je to tak. Kruh se uzavírá,“ říká Olga Blocková.